

<https://e-university.tu-sofia.bg/e-conf/?konf=154>

линк към конференцията

КАЛОКАГАТИЯТА КАТО ОТЖИВЯЛ ИДЕАЛ В АСПЕКТА НА МАТЕРИАЛИСТИЧНОТО ОБЩЕСТВО

гл. ас. д-р Теодора Пешева

катедра Инженерен дизайн ,ТУ-София

Резюме: Съвременното общество има претенция за много неща, колко от тях имат реална стойност?! Достатъчно ли е материалното задоволяване, за да бъде човек щастлив или е компенсаторен механизъм за липсващите в животът-морал и ценности?! Какъв е делът на съвременния човек и какви са стремежите му?! Калокагатията като идеалът за човека останал от античността, каква е неговата съвременна интерпретация? В този доклад ще бъдат представени гледни точки и сравнение. Дали обществото ни се развива в материално отношение, за сметка на духовен упадък.

Ключови думи: *философия, античност, идеали, калокагатия, материализъм, хуманизъм, социум.*

Основен текст

Идеалът за човек винаги в историята е търпял развитие. Това в съвременното общество обаче не е тема на разсъждение. Наложеният материализъм изхвърля от центробежната си сила всеки, който има различна структура на мироглед и развитие. Какво е важно днес?! Всеки иска да бъде богат, известен, с желание за власт (която често не се знае как да се употреби или обслужва главно персонални нужди). Съвременният човек държи да бъде красив физически, това включва атлетично тяло, което често преминава границите на естетичното. Интересен феномен е, че и женската красота често придобива мъжки характеристики и все по-често се наблюдават жени с мускулатура и физика близки до мъжката. Друго интересно явление са естетическите корекции, които в един момент излизат от рамките на естетиката и понятието „естетична хирургия“ придобива друг аспект. Случва се така, че определени наложени „идеали“ стават толкова масови, че хората се обезличават и губят идентичност. Идеалът за женска красота е дълга тема и това е косвена вметка. Всичко споменато е обвързано с материално благосъстояние, стремеж за богатство, което в днешно време осигурява уважение, власт, престиж и претенция за произход и място в „елита“. Наблюдава се честа практика на хора без образование, произход и ценз да претендират, че са част от елита. Те разчитат на медийна популярност, финансово положение и, никой реално не би могъл да обясни какви са професионалните,

интелектуалните или други адекватни възможности на въпросния индивид. С какво той е специален и превъзхожда масата от хора? Несъмнено комплексите и егоцентризма са едни от движещите сили на съвременното общество. Желанието за популярност до такава степен опиянява хората, че те плащат в социалните мрежи да бъдат харесвани, което само по себе си е вид самозаблуда.

Става много модерно да претендираш че си духовен, но и духовността се превръща в поза и куха обвивка. Моралът е спорен, но това не пречи да има претенция и към него, без да е аргументиран и доказан. Всъщност съвремието ни работи с „етикети“. Етикет за произход, етикет за духовност, етикет за интелект, етикет за класа, етикет за елитарност, етикет за морал. Това не приключва до тук. Такива „духовни“ хора се само превъзгласяват за гуру и посредством автореклама и популярни медийни прийоми, привличат обърквания и несигурен човек. Всяка поза е с цел печалба и популярност, претенцията за грижа и добродетелност често е фалшива. Обществото до толкова е свикнало да се доверява на мас медиите, че няма механизъм за проверка.

Ако някога индулгенцията е купувала разкаяние, ако някога хората са си купували титли, сега няма граници за финансовите възможности, няма регламент, всичко е възможно и свободно. Човек вече не се интересува от неща като морал и етика, религията е извергната като фундаментален възпитателен прием на създанието. Съвременният човек се смята за богоравен. Какво става с човек, който не се стреми към съвършенството във всичките му форми?! ДА, абсолютна е безкраен, но всеки на тази земя има мисията, която да следва. Във всички религии има разкази за събития, които наказват човечеството, когато то се самозабравя и тръгне в грешна за развитието му пътека.

Сякаш хората забравят, че да живееш на тази земя е форма на съществуване, която обуславя тримерност, телесност, но и има още две много важни неща, наречени разум и съзнание. Поговорката „здрав дух, здраво тяло“ има простичко послание, но кое е първото. Какво е тялото без духът?! Хората се грижат за телата си, но рядко се сещат, че имат души, че те са това, което остава от човекът отвъд смъртта.

Обществото все повече претендира за хуманност, а често хората чрез отчуждаването си и материалните си стремежи забравят да обичат ближния, забравят да помагат на по-слабите, което е залегнало в мисията на човешкия род. Защото човекът е социален индивид. Ако тук споменем Фридрих Ницше с неговото „Човекът е въже над пропаст, опнато между Звяра и Свръхчовека“ какво ли щеше да каже за днешния?! Все по-близо до бездната. Законът за всяко правило има изключение, естествено като антипод съществуват и хора отдадени на каузи, как иначе ще се разбере отношението на материалистите към тях?! В наши дни бездната между двете групи расте точно като тази между *Звяра* и *Свръх-аза*.

Какъв е идеалът за човек в предишните епохи?! Безспорно поглеждайки към историята и развитието на изкуство, култура, философия има една отправна точка, която е била извор на вдъхновение. Дори най-великата епоха Ренесансът е попила идеологията и естетиката на Античността. Високата гръцка античност е времето и мястото на едни от най-великите постижения на човешкия ум, дух и тяло. Родината на демокрацията, философията и всичко, на което се гради човешката цивилизация във познатият вид. Какъв е идеалът за

човек?! Калокагатията κα[^]λοκάγα[^]θ-ος , ον, прилагателно. форма, перх. (във всички ранни автори, написан дивизим καλὸς κάγαθός) ; καλὸς κάγαθός оригинал. означава А.перфектен джентълмен,...; „καλὸ τε κάγαθὼ“ ; но по-късно в морален смисъл, перфектен характер, [2] Калокагатията е дълго разисквана тема между Платон и Аристотел. Главната идея е, че телесната форма е олицетворение на добродетелта и ценностната система на индивида, че духовното развитие е важени и равностоен компонент на личността. Идечта за иделната личност, която в равностойна симбиоза между тяло, дух и ум. „Както за Платон, така и за Аристотел – и в много отношения за гръцкия народен морал – калон играе особена роля като етично одобрение, не като означава същото нещо, което означава „добър“ агатон , а като специално допълнение към добротата. Понякога kalon тясно означава „благороден“, често и по-свободно „възхитителен“. Съставът kalos k'agathos , аристократичният идеал, е всеобхватна възхвала, не „красив и добър“, както биха се превели неговите компоненти отделно, а по-близо до „прекрасен и прав“. Тук калон е изцяло етичен термин.

Трите черти на красотата в Хипис Майор се прилагат и в Симпозиума , другия основен анализ на красотата на Платон. В Симпозиума Сократ твърди, че цитира своя учител Диотима по темата за любовта, а в урока, който ѝ се приписва, тя нарича красотата обект на всеки любовен копнеж. Тя описва прогреса на душата към все по-чиста красота, от едно тяло към всички, след това през всички красиви души към закони и видове знание, накрая достигайки самата красота (210a–211d).“ [„Евдемовата етика“ на Аристотел, Част 3]

„Нике“ Пеоний Мендски -Музей в Древна Олимпия (личен архив)

За древните гърци красотата е обвързана понятиено с добродетелите, духовното израстване, моралът. Нещата са взаимосвързани, разгледани поотделно и заедно: „И така, преди това говорихме за всяка добродетел по-специално; и тъй като разграничихме значението им поотделно, трябва също така да опишем подробно добродетелта, съставена от тях, на която

сега даваме името² благородство.³ Сега е очевидно, че този, който трябва да получи това наименование наистина, трябва да притежава конкретните добродетели ; защото е невъзможно да бъде другояче и в случай на който и да е друг въпрос - например никой не е здрав в цялото си тяло, но не в която и да е част от него, а всички части, или повечето от тях и най-важните , задължително трябва да бъде в същото състояние като цялото. Сега да си добър и да си благороден наистина се различават не само в имената си, но и в себе си. Защото всички блага имат цели, които са желани сами по себе си и за себе си. „ [4]

Проследявайки цялостната взаимовръзка и примерите в изкуството неминуемо е впечатлението, че въпреки развитието на цивилизацията ни, поради някаква причина човечеството преди повече от 2 хилядолетия е било на по-високо ниво в много отношения, от колкото нашата цивилизация в съвременното базирана само на технологично развитие презадоволяване и отвличане от фокусът на съществената причина за съществуването на човечеството. В естетиката по отношение на човешката физика в античните образци, които във вековете са били пример за подражание си личи перфектна пропорция, физическа красота, което е премерена и не залита в крайности. Перфектните фигури са достойни да наречем Древна Елада нация от микеланджеловци. Явната идея на калокагатията е каквото е отвътре, кова е и отвън и обратното. Духовното и физическото са в пълна хармония. Този идеал се следва през вековете и става вдъхновение и повод за много интерпретации в историята на философията и естетиката. Единствено остава въпросът, „ Защо съвременният човек се отрича от себе си?“. В бунтарство в изкуството, в порядките и всички аспекти на живота се е стигнало до безпътен хаос, които е с неясен и притеснителен край.

„ Хермес с детето Дионис“ - Праксител Музей в Древна Олимпия (личен архив)

Заклучение

В цялата си история човечеството се е интересувало и вълнувало от развитието на човекът като индивид. Толкова постижения в различни области на цивилизацията вдъхновяват

идните поколения. Калокагатията е зададен и кодиран идеал в човешкото съществуване и всяка борба за противопоставяне от страна на съвременния човек е обречен на разруха. Защото духът не съществува без тяло в тази земя и тялото не може без душата. Също както хората се грижат за телата си е нормално да се грижат и за духовната си страна. Нашумелите психоаналитици имат все повече работа, това е ясен знак, че душите на хората боледуват. Какво храни душата на човек, и какво го ката да се чувства добре са въпроси, които всеки индивид трябва да си зададе и да намери покой и щастие в себе си. Те се откриват в прости неща, не в преходна материалност.

Литературни източници:

Фридрих Ницше **”Тъй рече Заратустра,”**Издателство“ Захарий Стоянов“ ISBN 9547393278 „Евдемовата етика“ на Аристотел, Част 3

Интернет източници:

1. <https://webstage.bg/filosofiya-i-psihologiya/7379-savremenniyat-chovek-e-prevarnat-v-stoka-otchuzhden-ot-sebe-si-ot-svoite-sabratya-ot-priodata-erih-from.html> (посетено на 10.12.2023)
2. [https://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.04.0057:entry=kaloka\)/gaqos](https://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.04.0057:entry=kaloka)/gaqos)(посетено на 10.12.2023)
3. <https://plato.stanford.edu/entries/plato-aesthetics> (посетено на 10.12.2023)
4. <https://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus> (посетено на 10.12.2023)
5. <https://ia801507.us.archive.org/12/items/in.ernet.dli.2015.46411/2015.46411.Paideeia-The-Ideals-Of-Greek-Culture.pdf>(посетено на 10.12.2023)